

Maahanmuuton säästöt

Valtiovarainministeriö on esittänyt maahanmuuton menoja alennettavan 25 % TA 2022 tasosta. Säästötavoite on 82 milj. euroa, josta puolet kohdistuu TEM:n hallinnonalle. Sisäministeriön näkemyksen mukaan esitetyt **säästöt eivät ole kaikilta osin realistisia** tai tavoitteiden mukaisia.

Vastaanottokeskusten ulkoistuksiin ja vastaanoton palveluiden kilpailutuksiin kohdistettuja säästöjä ei ole saavutettavissa lyhyellä aikajänteellä. Vastaanoton kapasiteetti on juuri kilpailutettu ja uudet toimijat ovat aloittaneet tai aloittamassa kuluvana vuonna toimintansa. Kapasiteetin hallintaa, ml. kapasiteetin sopeuttaminen, tehdään aktiivisesti Maahanmuuttovirastossa. Käytännössä sopeuttamistoimenpiteitä voidaan tehdä vasta siinä vaiheessa, kun tilapäistä suojelua saavien määrät pienenevät vastaanottojärjestelmässä. Pidemmällä aikavälillä kapasiteetin suunnittelussa on mahdollista tarkastella vastaanottokeskusten sijainteja ja eri majoitusmuotoja ottaen huomioon kustannusnäkökulma.

Kansainvälistä suojelua hakevien määrään ja sitä kautta vastaanoton piirissä olevien lukumäärään ei voida suoraan vaikuttaa kansallisilla päätöksillä. Kansallinen lainsäädäntö, kansainvälinen oikeus ja EU-oikeus edellyttävät, että EU jäsenvaltioiden on käsiteltävä jokaisen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön minkä tahansa jäsenvaltion alueella tai rajalla tai kauttakulkualueella tekemä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Vastaavasti hakijalla on oikeus vastaanottopalveluihin sinä aikana, kun hänen kansainvälisen suojelun hakemustaan käsitellään jäsenvaltiossa. Kansainväliseen suojeluun liittyvät kansainväliset sopimukset ja keskeiset perus- ja ihmisoikeusvelvoitteet sekä EU-oikeudelliset velvoitteet on kuvattu yksityiskohtaisesti selvityksessä: [Varautuminen muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen: Selvitys lainsäädännön muutostarpeista](#).

Maahanmuuton olettamien mukaan turvapaikanhakijoiden määrän arvioidaan olevan kehyskaudella noin 3 700- 4 100/v. Pakolaiskiintiön määrän pohjaoletus kehyskaudelle on 850. Kiintiön määrään tehtävät muutokset vaikuttavat sekä SM:n että TEM:n määrärahoihin. Esimerkiksi kiintiön pienentäminen 100 henkilöllä vähentää SM:n määräraharavetta 0,25 milj. euroa. Kunnille ja hyvinvointialueille myönnettävien korvausten osalta vähennys TEM:n määrärahasta olisi 1,1 milj. euroa/v. Pakolaiskiintiön muutos vaikuttaa myös TEM:n momentin 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut) määräraharaveseen vähentävästi.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton sekä asiakkaille maksettavien tukien osalta on saavutettavissa säästöjä tehostamalla turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmää sekä paluu- ja palautuskokonaisuutta. Vapaaehtoisen paluun määrärahan alentamista ei nähdä kestäväenä toimenpiteenä, kun tavoitteena on lisätä paluiden määrää ja sitä kautta saada menosäästöjä.

Säästöjen toteuttamisen edellyttämät toimet ja niiden vaikutukset

Säästöjä on mahdollisuus saavuttaa tehostamalla turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmää sekä paluita ja palautuksia kokonaisuutena:

1. Varmistamalla turvapaikkapäätöksenteko 6 kuukaudessa ja uudistamalla vastaanottolakia mm. vastaanottopalvelujen lyhytaikaisuutta korostamalla
2. Etsimällä keinoja välttää toistuvien uusintahakemusten kierre
3. Aikaistamalla ja systematisoimalla paluuneuvontaa ja laajentamalla avustetun vapaaehtoisen paluun kohderyhmää sekä tehostamalla maastapoistamisen menettelyjä

Säästöt syntyvät turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän tehokkaasta toiminnasta, jonka edellytyksenä on, että turvapaikkapäätökset tehdään 6 kuukaudessa, jolloin vastaanottojärjestelmässä vietetty aika on mahdollisimman lyhyt. Myönteisten päätöksen saaneet henkilöt siirtyvät kuntiin (kotoutuminen) ja kielteisten päätöksen saaneille tarjotaan vapaaehtoista paluuta tai palautetaan päätöksen tultua täytäntöönpanokelpoiseksi yleensä muutoksenhaun jälkeen.

Hallinto-oikeuksien muutoksenhaun prosesseja kehittämällä ja riittävällä resursoinnilla voitaisiin osaltaan vähentää vastaanottojärjestelmässä vietettyä aikaa ja siten vastaanoton kustannuksia. OM:n hallinnonalalla merkittävä osa hallinto-oikeuksien suullisista käsittelyistä koskee kansainvälistä suojelua (vuonna 2022 yhteensä 1 482). Vuonna 2022 käsittelyaika hallinto-oikeuksissa kansainvälisen suojelun asioissa oli yli 12 kk 36 %:ssa ratkaisuja. Kielteisen päätöksen saaneet ja siitä valittaneet viettävät odotusajan vastaanottojärjestelmässä. Tällä hetkellä muutoksenhaussa on n. 1 600 turvapaikkahakemusta.

Säästöjä saadaan myös välttämällä toistuvien uusintahakemusten kierre. Selvitetään muiden EU-valtioiden ratkaisut uusintahakemusten käsittelyssä ja otetaan käyttöön parhaat käytännöt. Vastaanottolakia uudistettaessa selvitetään mahdollisuudet rajoittaa tai peruuttaa vastaanottopalvelut uusintahakemusten yhteydessä. Esitetyillä toimenpiteillä uusintahakemusten määrää voitaisiin vähentää vähintään 25 %. Uusintahakemusten määrä oli 964 vuonna 2022 ja arvio kehyskaudelle on 800-1 000 hakemusta / vuosi. Vastaanottolain muutoksen yhteydessä selvitetään myös vaihtoehtoja järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut nykyistä kustannustehokkaammin.

Paluu ja palautustoiminnan osalta keskitytään lisäämään vapaaehtoisen paluun ja palautusten määrää valmistelemalla maastapoistamispaketti, joka sisältää yksityiskohtaiset keinot paluiden tehostamiseksi. Kansallisia maastapoistamismenettelyjä on tarkoitus selkiyttää ja yksinkertaistaa ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa ja siten tehostaa maasta poistamista. Tavoitteena on lisätä paluiden ja palautusten määrää merkittävästi hallituskauden aikana. Vapaaehtoisten paluiden arvioidaan lisääntyvän noin 5-15% vuosi, mikä tarkoittaa vähintään 3,2 milj. euron vuosittaista säästöä vastaanottomenoissa.

Vastaanoton menoista (mom. 26.40.21 ja 26.40.63) olisi saavutettavissa n. 20 % pysyvä säästö. Säästö on laskettu hypoteettisista kustannuksista, joita syntyy yhden vuoden aikana maahan saapuneiden kansainvälistä suojelua hakevien koko vastaanoton piirissä vietetyltä ajalta. Vuoden 2022 muuttujilla (pl. tilapäinen suojelu) tämä tarkoittaisi n. **20 milj. euron säästöä vuoden 2022 tasosta**, joka olisi noin 20 % vastaanoton kokonaiskustannuksista. Huomioitavaa on, että säästöt realisoituisivat asteittain vuodesta 2025 lähtien, kun kehittämistoimenpiteitä on toimeenpantu. Saman suuruinen prosentuaalinen säästö olisi kuitenkin saavutettavissa huolimatta siitä, mikä tosiasiallisesti on Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrä ja mikä on määrärahamomentin mitoititus. Säästöpotentiaali voi olla myös esitettyä suurempi, mutta vaikutuksia voidaan arvioida vasta selvitysten valmistuttua ja lainsäädäntöhankkeiden edistyttyä.

Esitettyjen tehostamistoimien toimeenpano edellyttää, että **Maahanmuuttovirastolle osoitetaan kestävä rahoitus kehyskaudelle henkilöstöresursseihin ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Määrärahatarve esitettyjen toimenpiteiden osalta on yhteensä 8,7 milj. euroa/v** (turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän tehostaminen 7M€, maastapoistamispaketti 1,7M€.) Sisäministeriön lainvalmisteluresurssien osalta määrärahatarve ulkomaalaislain kokonaisuudistukselle on 0,5 milj. euroa/v (5 htv). Mikäli kansainvälisen suojelun säädösten uusiminen lisätään kokonaisuudistuksen ensimmäiseen vaiheeseen, tarvitaan 0,2 milj. euron (2 htv) lisäpanostus.